

და მისთან ცხარე კამათი გამოიწვია ბლომიან შერკობის საზოგადოებაში. ბანი ქალნათარი და სხ. სახარონა საწყობს მიემხრები, ბანი ნატროშვილი, დანდურაი და კუთხოვლადმე მეთამბაქეთა ამხანაგობის აძლეველი უპირატესობას: სახარონა დაწესებულებაში მთავრობისაგან დაყენებული მოხელეები "ჩინონიკურად" მოექცევიან საქმეს, გარდა ამისა, ჩვენს ხალხს ისე ეზინიან მოხელეებს, რომ სათავეზედ არ მიულდებიან. ხოლო სოფლის ერთამბაქეთა წარმომადგენელი მესამე ფორმას ამკობენ. ზოგი ერთნი კი, მავალიები, ს. ნ. ტიმოფევი, არც ერთს წინადადება არ მიემხრები, თავის მხრივ ამტკიცებდნენ, რომ საწყობის შესახებ ლაპარაკი სულ მეტია, ჩვენ მეთამბაქეთი კრედიტის გეზოვინ, ვიდრე კრედიტის საქმე არ გადასწყდება, სულ მეტია საწყობების შესახებ ლაპარაკი. თითო ოროლა იმ აზრისკენ იყო, რომ მეთამბაქეთი სათვის კრედიტის შოვნაცა და ამხანაგობის დაარსებაც სამეურნეო საზოგადოებამ უნდა იკისროს.

ბევრი ილაპარაკეს აგრეთვე იმის შესახებ — მეთამბაქეთი ამირ მოკრიბილი თუთუნის შერკობის ერთმანეთს თუ ცალ-ცალკე დაიწყოს. ამ საგნის შესახებ ბევრი ერთი მეორის საწინააღმდეგო აზრს წარმოთქვა, თუმცა გადაწყვეტილ ვერაფერი გადასწყვიტეს.

ბოლოს თავმჯდომარე გადასწყვეტად დაადგინა: საქაროა თუ არა თამბაქოს საწყობები. ეს საგანი წინა დროებით გადასწყვიტეს, რომ საქაროა. 2) თბილისში დაარსდეს საწყობი, თუ იმ ალაგს, სადაც თამბაქო მოჰყავიან. — სადაც თამბაქო მოჰყავიან, — უპასუხა კრებამ.

3) საწყობი სახარონა უნდა იყოს, თუ კერძო საზოგადოებისა (მთავრობის ზედმხედველობით). ამ წინადადებას კამათი ისევ განახალა, ასტყდა ერთი აურ-ზაური და კრება შემდგის დღისთვის გადაიდგა.

17 იანვარს კრების დაწყებისთანავე ბანი თავმჯდომარემ საყვედური გამოუცხადა იმთა, რომლებმაც, იმის აზრით, მოხელეობა ტყუილად მოხსნეს და სხობვა, კვლავ იმისთან ლაპარაკს ნებას ნუ მიეცემთ ჩვენს თავსა. თავმჯდომარის შენიშვნას სასტიკი წინააღმდეგობა გამოუცხადა.

ბული და მტკიცება მრავალს სტატისტიკის გამოკვლევით. ხოლო აქედან შეიკრიბა იქნება იმ დასკვნას დაეადგეთ, ამბობენ ჩვენის დროის მრავალი სწავლებელი, — რომ სასჯელი მეტია, რომ იგი ერთიანდ მოსპობილ უნდა იქნას. ის გარემოება, რომ თანამედროვე საზოგადოებას ბევრი ნაკლებად აქვს, რომელიც ხელს უწყობს დანაშაულობას, მხოლოდ იმას ამტკიცებს, რომ სახელმწიფო არ უნდა იკავებოდეს მარტო სასჯელი; იგი მოავლენ ირჩუებს და იღონის იმისთან საშუალებანიც, რომელიც, თუ ძირეულად არ გარდაქმნის ენობად საზოგადოების ცხოვრებას, შესუსტების მიანც იმ მხარეს სოციალურ გარემოებათა ზედმოქმედებას, რომელიც ჰმადებს დანაშაულობას, იმ მხრივ დიდად ჰქმნის იმისთან სოციალისტურმა მოძრაობამ შესაძლებელი საშაბური გაუწია ცოცხობისა. ხოლო ერთაშა და-

დეს ბანი დანდურაი და სხვათა. ბანი დანდურაი, სხვათა შორის, მოასწენა: თუ რომელისამე ჩვენთანგანს ლაპარაკი არ მოგონს, შეეძლიან შეგვიჩვენონ მაშინვე და არა შემდეგ მოგვეცეთ დარიცხობა. გარდა ამისა, გავშინ მოხელეების შეურაცხველი აქ არა თქმულა რა, მხოლოდ ყველასაგან ცნობილი ამბავი აღინიშნა. ამის შემდეგ წინა დღის ლაპარაკი თითქმის განწყობილად, შუამდგომლის ილაპარაკეს. ბოლო უმრავლესობამ დაადგინა, რომ მეთამბაქეთა ამხანაგობის დაარსება ემჯობინება ყველასა. ხოლო ამხანაგობის მოსაწყობად და წესდების შესახებ შეიკრიბა ამირკრედიტის კენსაკისისა, რომლის წევრებად იმირჩეულ იქნენ: ლ. ლ. ბერეჟი, ა. ა. ვინაიანი, ა. ა. დანდურაი, სტეფანიანი, ა. ნ. ნატროშვილი, ა. ბ. ევანგლოვი, კუთხოვლადმე, ა. ა. ქალნათარი და თავ. ი. ზ. ანდრონიკაშვილი.

19 იანვარი
დღევანდელი კრება საზოგადოებამ მოაწინააღმდეგა. (მეთამბაქოთა კავთე მოხსენებას). თავის გამოკვლევას ბ. ლომონოსოვმა წარმდგარა ისტორიული ცნობები კავთეში თამბაქოს თესვის შესახებ და სხვათა შორის სთქვა, რომ თამბაქოს თესვა პირველად თელავის მაზრაში დაიწყო 1863 წ., თუმცა მხოლოდ შინ სახმარებლად და არა ვაჭარებლად. ამის შემდეგ თამბაქოს თესვა დღითი დღე კრედიტდობდა, რომელსაც, სხვათა შორის, ქარხნის პატრონი, ბანი ენაიანი ამბავი ხელს უწყობდა, წინა დღითვე ფულს აძლევდა მეთამბაქოებსა. პირველად საქმე კარგად მიდიდა — ოდესღაც მექარხნები ყიდულობდნენ აქ თამბაქოს, ფსი კარგი ჰქონდა, გარდა ამისა, არც ავადყოფილება არა ჰქონდა თამბაქოს, მაგრამ შემდეგ, დახლოებით 1877 წლიდან, რუსეთის მექარხნებიც ჩამოვიწყდნენ და გარდა ამისა ავადყოფილად გაუჩნდა თამბაქოს. ამ როგად ბურთი და მოედანი დარჩათ ტფილისელ მე-

* ბანი ლომონოსოვი დასარტყა ტანებისაგან დანიშნულა ლავაშში ინსტრუქტორად — სადღედა სხესავს კავთეს აქაოკე კუთხეში თამბაქოს და ამ ცდის ამბავს აქნობებს სამინისტროს დრო გამოწვევით.

ყარება სხვა წეს-წყობილებისა, როგორც თხოვლობდა რომერტ ოუენი, შეუძლებელია, რადგან სოციალური გარემოებანი უცხად, ჩვენის ბრძანებით როდი შეიცვლება. ასოციალურ სისტემის საფუძველი, ამბობდა კრულ, იცლება ერთობ ნელა, ხანდახან იმისათვის საჭიროა მთელი საუკუნოები, რათაც აიხსნებოს ის ერთგვარობა საზოგადოებრივ ცხოვრების ამ თუ იმ მოვლენათა, რაც აღინიშნულია სტატისტიკის მიერ. ა. მ. მასსადამე, სასჯელი, თუნდაც როგორც აუცილებელი პოლიტიკი, ხოლო სასჯელი ჰუმანიური, ავკაციის გამსწორებელი, აღმანიობის დამბრუნებელი, საჭიროა სხვა ზომებიან ერთად დანაშაულობასთან საბრძოლველად.

კრიმინალურ სწავლათა მეორე გვესვს ვაძლევს დანარჩენი დღის შემტეობა. ამ როგის მწერლები, როგორც ვთქვით, კანონიერად სთვლიან სახელმწიფოს უფლებას სა-

ქარხნებს, რომლებსაც აქამდის ხელში უჭირავთ მთელი კავთის მეთამბაქოები.

ამის შემდეგ ბანი ლომონოსოვმა მთელი კავთი თამბაქოს წარმოების მიხედვით არ წარწილა დაპყრობის, ალაზნის მარცხენა მხარე, ან ლავაშის ნაწილი, და გამოიხილ, ან მთელი მარჯვენა ნაპირი მდ. ალაზნის, თელავიდან დაწყებული თუქურშიმამდე. გამოიხილ მხარში, თუმცა ურჩივდა უზარაობა და გარდა ამისა ორთა შორის იტყვიან დესტრუქციას 50—70 ფუთი თამბაქო მოკარის, მაგრამ ეს თამბაქო იღენად კარის ღირებულის არის, რომ ოსმალეთის თამბაქოებს არ ჩამოუვარდებია, განსაკუთრებით მაშინაა, როცა გუჯრანში, ეს ასეც უნდა იყოს, რადგანაც ამ მხარეში ღვირა კარგი ამისა, ხოლო ჩვენც ვიცით, რომ ვაზი და თამბაქო ერთნაირს ნიადაგს თხოვლობენ. მიუხედავად ამისა, ღვირა ქიზიყისა და საზოგადოდ მთელი სივრცლის მახრის მეთამბაქოებს წყალს ვაძლევს, რადგანაც თამბაქოს ფესები ძალიან დასცეს და ამის გარეშე შესაძლებელი გასაღის ვეიარ ჰფარავს. ამის არა ნაკლებ ხელს უწყობს ნიადაგის მოქანცვა, ვალატკაბე და მამულულის სიმკრეფა.

სულ სხვა გარემოებაში თამბაქოს წარმოება ლავაშის ნაწილში, ე. ი. ვალდა კავთეში. ჯერ ერთი რომ, იქ დღესათნახუნდ 100 ფუთამდის თამბაქო მოდის, მეორეც ის, რომ იქ გაუტეხელი მამულუნი უფრო ბევრია თავისუფალი და ამასთან ბოლომად სარგებელს წყალი, თუმცა კლიმატით გაიკლებით დაბლა სდგას ქიზიყის თამბაქოზე და ამასთან ძალიან ადვილად და ბევრიც ფუჭდება დღის დროს (пропаение); საუკეთესოა ჯიშის თამბაქო სრულიად ვერა ჰპოვინობს, მალე ხდება ავად და გარდა ამისა ადვილად იცის გადაკარგება. მეუბა იქ უფრო ძვირია, ვიდრე გამოიღოს, მაგრამ ამისა მიუხედავად ლავაშის მხარეზედ უფრო ხელსაყრელი თამბაქოს თესვა, რადგანაც ბევრი მოსავალი, თუმცა დაბალი ხარისხისა, უფრო მეტად სიღებდა, ვიდრე გამოიღოს მხრის კარგის იტყვის თამბაქო. ამ დაბრუნებულა მიუხედავად, კავთის თამბაქოს მოყვანის მხრივ მეორე ლავა უჭირავს მთელს კავკასიაში.

სჯლის დადებისას, ეს მიმართულება გაბატონებული თანამედროვე იურისპრუდენციაში, სასჯელი საქმეთა მეცნიერებაში. ვინ ჩამოთავსებს, რა მხრით არ განუხილავს სასჯელი, რამდენწარის სხვადასხვა საფუძველი არ მოჰყავთ სასჯელის არსებობის გასამართლებლად უფრო სასუქლობა და დასაბუთებულად შეხედულობას ვხედავთ ვერც წოდებულ კლასიკურ სკოლის მწერლების ნაწერებში კრიმინალურ ანთროპოლოგიურ ანუ პოლიტიკურ სკოლასთან შედარებით. ეს უკანასკნელი იღივ ხანი არ არის, რაც აღიარებდა მსიხარობისა და სისამართლო მერიკინის გამოჩენილობად უროგისთან შედარებით. ეს უკანასკნელი იღივ ხანი არ არის, რაც აღიარებდა მსიხარობისა და სისამართლო მერიკინის გამოჩენილობად უროგისთან შედარებით. ეს უკანასკნელი იღივ ხანი არ არის, რაც აღიარებდა მსიხარობისა და სისამართლო მერიკინის გამოჩენილობად უროგისთან შედარებით.

ამ მოხსენებამ თავმოყრილი საზოგადოება ვერ დააკმაყოფილა. ბანი ლომონოსოვის წინააღმდეგ პირველმა ილაპარაკა თ. ჩილთაველიძე, რომელიც ამტკიცებდა, რომ ლავაშის მხარე საზოგადოდ საუკეთესოა, ალაზნის თამბაქოს თესვისათვის და რომ კარგი მიწა პატარანობით იქაც შეიძლება კარგის თესვის თამბაქო მოყვანის კაცმა და ამის დასამტკიცებლად დასახელა მაგალითი, რომ ლავაშის თამბაქო ფუთი 15 მან. გაეყიდნათ რუსეთში. ესეც კავთა, უჭარობა და ბოლო წყალი ხელს უწყობს თამბაქოს თესვის გამტკიცებას. მექარხნებ ნენიანჯიანს ს. შენიწა, რომ თამბაქოსათვის სრულიად არ არის საჭირო წყალი: ურწყავ ალაგებში უფრო კარგის ღვირების არ დაეძინება, რომ ვაზისა და თამბაქოს ერთნაირი ნიადაგი უნდა და რომ კავთეში ნიადაგი მოქანცვა და მეთამბაქოთაც უნდა ვაძლევს; იმერეთში თამბაქოს და სიმინდის თესვას სცვლიან ერთს და იმავე ალაგს და კარგმსავალს იძლევა ორივეო. გარდა ამისა, ბანი ტიმოფევი იკითხა: — არ იყო მიზეზი, რომ რუსეთის მექარხნებმა ხელს იღეს კავთის თამბაქოდ?

ა. ი. ნატროშვილი ამტკიცებს, რომ ქიზიყში თამბაქოს თესვა სულ ამ მოკლე ხანში შემდგომ და საშიშერის სისწრაფითაც იზრდება; ნათელი მამულუც ჯერ ბევრია იქ და არც ისეთი უწყობობა, როგორც ზოგიერთებს ჰქონდა. ხელს თუ შეუწყობთ, თამბაქოს თესვა ძალიან გაძლიერდება და დიდ სარგებლობასაც მისცემს ეკონომიურად და გეითმულს ხალხსა.

ბანი თავმჯდომარემ წარამოთქვა ვრცელი სიტყვა ბანი ლომონოსოვის მოხსენების წინააღმდეგ. ბანი ტარატინოვმა საშინლად ვაძკიხა დაუსაბუთებელი, აწკარბებული

კლასიკურ მიმართულების უჭირავს, რომელსაც მრავალ ნაკლებუნებების მიუხედავად, ახალმა მოძღვრებამ უფლება ვერ ჩამოართვა და თვით ვერ შეიძლოა გაბატონება. ახალ კრიმინალისტთა აზრით, დანაშაულის ჩადენა წარმოადგენს თავისებურ სულის ავადყოფილებას ანუ ისეთ ბუნებით თანდაყოლილ მიმართულებას, მიწარაფებას, რომელიც თემისაგან დამოუკიდებელია; მისის ნების გარეშე, ზოგადად რომ ვთქვათ, ანთროპოლოგიურის სკოლის აზრით, დანაშაულობის ფესვი ნერვულ სისტემის თანდაყოლილ ანომოლიებში იმალება. ამიტომაც ამ ახალ დარგს მეცნიერებისა, რომელსაც ეწოდება კრიმინალური ანთროპოლოგია, სავნად გაუხდია შესწავლა დამიანის ანთროპოლოგიურად, ანატომიურად, ფიზიოლოგიურად და ფსიხოლოგიისა და ფსიხიატრიის მხრივ. ამ სწავლის მექარხნებში ესლავი ისევ ძველს სწავლას,

რომისებდა და, სხვათა შორის, სთქვა, რომ ორივედ მაგალითით და სადღაც გაგონილის ამბით თამბაქოს წარმოების ანდერძის ავება მთელს კავთეში შეუწყნარებელი წინააღმდეგობაა. ბანი დანდურაი წინააღმდეგობა თითქმის ერთ უმთავრეს ნაკლებუნებანდა ლავაშის თამბაქოს ის მიმართა, რომ ეგრად წოდებულ დუღილს ვერ იტყვს და ადვილად ფუჭდება. მე თეორიულად ვიცო, რომ ამერკავში თამბაქოს საშრობად მზარობაზედ მანქანებს (ცეცხლებს: სარბობი); ამასთანვე ცნობილია, რომ ავგვარად ვაშრობის დროს კიდევ დუღის, ისევე, რომ სრულიად არ ფუჭდება. მე გგონია ყველაზედ უკეთესი იქნება ამერკავის წესის შემოვლა თამბაქოს გასაშრობად. თამბაქოს გადავარების ასაკილებლად მე საჭიროდ მიმართა ყოველ წელიწადს ახლად გამოწერილ ოსმალურ თამბაქოს თესვის თესვა.

რადგანაც ძალიან დადვიანებული იყო, ამიტომ კრება გადაიღო შემდეგის დღისთვის.

სამილი ბაქოდაზ

11 იანვარი

დღევანდელი დღე სწორედ რომ დაუწყვიარი უნდა იყოს ბაქოში მცხოვრებ ქართველთათვის. შვიდის წლის განმავლობაში, რაც მე აქ ვიმყოფები, არა ყოფილა მაგალიტი, რომ ამდენს ქართველობას მოეყაროს თავი ერთად. აქ შემხედობილთა საქართველოს ყოველ კუთხის მცხოვრებ ქართველთა წარმომადგენელს და ყოველ ნაირს მოხელეს. ყველანი ერთნაირის სიწრფელი შეგულებდნენ ამის წლის წინ ვარდაცვლად ბულის მეფე ერეკლე მე-III სულს. დიან, ეს იყო 11-ს იანვარს, როდესაც ჩვენთან ერთად მთელი საქართველო შეგუდრიდა მუფედ თავისის საყვარლის გმირის, პატარა კახის სულის განსვენებას. გული დღეგას დაღიწვებდათ და თვლი ცრემლით ავსებდნენ, რომ გენახათ ეს პატარა გუნდი ქართველთა-რადიკა შემავაშრებელის ძალით ერთად შეგუდრიდა. პანაშვიდი იქნა გადახდილი ქართულს ენაზედ და ქართულადვე ჰგლობდა ექვსის კაცისაგან შემდგარი ხორა. გლობამ გვარია-

კვინათა შორის ერთი ის არის, რომ იგი ჰქადაგებს ყოველი თანდაყოლილი დანაშავე სიკვდილით უნდა იქნას დასჯილი. სულ სხვასა მძობილობს კლასიკური სკოლა. ყოველი დანაშაული, ამ სკოლის მიმდევარია აზრით, დანაშაულის პირად, ბაროტის ნებისწყობითა, ზნეობრივად ვაგნწინებისა, დასაბუთებულისა და არა სულის ავადყოფილებისა და ფიზიკურ ავადყოფილების ნაკლებუნებანთა შედეგია. ჩვენ აქ არც ერთსა და არც მეორე სკოლის აზრ-შეხედულებანთა ავკარგის ვლევად მივხვდებით — ეს ჩვენ საგანს არ შეადგენს, და დავუბრუნდებით, დაპირებისამებრ, ტერორისტულ თეორიის განხილვას.

გ. ვეველიანი
(შემდეგი იქნება)

ნად ჩაიარა. პანაშვილის დამკვიდრების...

მანია და დანია საგულისხმოა ჩვენთვის...

წამოადგენს ვაშრთა და ქართულ...

— მართალია, ბატონო, თქვენი...

რუსეთი

— ნოქრების ყოფი-მდგომარეობა...

— ტომების ტენოლოგიური ინსტიტუტის...

— ფოსტა ტელეგრაფის მთავარი...

— გოლოცთი ხევი, კეთილ-მოქმედნი...

— გოლოცთი მანია შესაგებებლად...

— გოლოცთი მანია ხეფათვისაც...

საზარანთი, გაზ. „L'Aurore“

— დასაწყისად ზოლას სახელი წერია...

სის საქმის გარეგან დაწყო, გენერალ...

— მართალია, ბატონო, თქვენი...

დებემა

— ზოლად ფანდიანდადამცეცე მი...

— ზოლად ფანდიანდადამცეცე მი...

დამაჯერდი

— უსრულეს-უფითესი გაცნა შორას...

მეცნიერული

— უსრულეს-უფითესი გაცნა შორას...

შარალ-ბაზიმილიზმი

(პოეტურილი ანბანი)

— ცნობილია მოგზაურმა ნორდენ-ზილდმა...

— ცნობილია მოგზაურმა ნორდენ-ზილდმა...

ბაზიმილიზმი

— თუ გინებოდა ჭურჭელს თუგზის...

დებემა

— ზოლად ფანდიანდადამცეცე მი...

დამაჯერდი

— უსრულეს-უფითესი გაცნა შორას...

რომელთაგან ზოგიერთი მიმდებარე...

— მართალია, ბატონო, თქვენი...

Advertisement for 'Получайте только... О-де-Колой' with an image of a bottle.

Advertisement for 'მეცნიერული' with an image of a ram's head.